

Za ekologickým zemědělstvím a agroenvironmentálními opatřeními do Anglie a Skotska

Pohádkově romantická krajina Anglie, kde si ovce hrají s duhou

Konference o hodnocení dopadů agro-envi opatření

Konference v anglickém Leicesteru „Agroenvironmentální opatření – čeho jsme dosáhli a kam se budeme ubírat?“, která se uskutečnila ve dnech 27. – 29. dubna letošního roku, byla prvním cílem naší poznávací cesty do Velké Británie. Tato země v roce 1985 jako jedna z prvních v Evropě zavedla státní dotace pro zemědělce, zaměřené na ochranu přírody a biodiverzity, a má proto s agroenvironmentálními opatřeními (AEO) nejbohatší zkušenosti.

V současné době jsou peněžní prostředky (34 miliard EUR) věnované v EU na AEO nejsilnějším nástrojem k řešení environmentálních problémů v zemědělské krajině. Na této konferenci se sešli vědci z celé Evropy, aby hodnotili jejich účinnost. Již dnes je jasné, že se po roce 2013 Společná zemědělská politika EU změní. Proto odborníci na půdě Leicester University diskutovali, jaká opatření jsou v jednotlivých zemích úspěšná a jaká se naopak neosvědčila. Klíčovou roli pro samotné hodnocení má vhodné nastavení cílů.

Mnohdy není zřejmé, zda AEO mají příznivě ovlivňovat běžné druhy rostlin a živočichů či naopak, zda jsou cílená na chráně-

né a ohrožené druhy. Ještě před zavedením opatření je nutné mít data, která mapují výchozí situaci, pak stanovit zmíněný cíl, nastavit monitoring a po určitém období opatření vyhodnocovat. Jen tak lze objektivně zhodnotit, zda vynaložené peníze do AEO mají očekávaný efekt. V řadě zemí (například ve Velké Británii, Holandsku, Německu, Švýcarsku) se tak danému výzkumu kolem AEO věnuje velká řada odborníků z řad výzkumných ústavů, univerzit, státních i nevládních organizací. V ČR bohužel tyto odborné kapacity zatím chybí, a tak i vyhodnocování našich AEO je v porovnání s těmito zeměmi nedostatečné. Konference poskytla řadu nových podnětů, jak by obdobný výzkum mohl být v ČR realizován.

Výzkumná farma Newcastle University v Naffertonu

V Naffertonu, asi 20 km od Newcastle upon Tyne jsme měli možnost navštívit profesora **Carlo Leiferta** z Newcastle University, vedoucího zdejšího výzkumného centra Nafferton Ecological Farming Group, které je jedním ze špičkových evropských pracovišť zabývajících se ekologickým zemědělstvím. Jde o univerzitní farmu zřízenou jak k výzkumným a výukovým, ale i k demonstračním účelům pro zemědělce. Tým profesora Carlo Leiferta se zabývá základním i aplikovaným výzkumem, jehož cílem je propojení zemědělského hospodaření, potravinářského výzkumu a přenosu nových technologií do praxe.

Farma byla založena v roce 2001 na 360 ha, kdy polovina přešla na ekologické zemědělství a na polovinu pokračuje konvenční produkce. Je tak jedinou farmou ve Velké Británii, které kontrolní organizace Soil Association udělila certifikát pro souběžnou produkci za účelem výzkumu. Pěstují zde obilí, řepku olejku, brambory; chovají dojnice, masný skot a ovce. Na pokusných polích se porovnává konvenční a eko-

logický způsob obhospodařování orné půdy na stejných osevních postupech, vliv použití minerálních hnojiv resp. organického hnojení, a dále pesticidů na výnosy, vlastnosti půdy, půdní biotu.

Profesor Carlo Leifert vystoupil v loňském roce v listopadu na semináři ke kvalitě biopotravin, pořádaném Ministerstvem zemědělství v Praze. Prezentoval zde výsledky unikátního pětiletého celoevropského projektu Quality of Low Input Food (QLIF), který v letech 2004–2009 koordinoval a na němž se vedle dalších 31 výzkumných center podílela také Vysoká škola chemicko-technologická pod vedením profesorky **Jany Hajšlové**. Tento projekt svým zaměřením a rozsahem patří zatím mezi největší v Evropě a prokázal v řadě aspektů vhodnost a výhody produkce a konzumace biopotravin.

V současné době profesor Leifert vede nový evropský projekt NUTRIENT USE EFFICIENCY CROPS (Efektivita využití živin z polí, 2009–2014) zaměřený na zlepšování efektivity využívání živin hlavními evropskými plodinami, pěstovanými pro potravinářské, krmivářské účely a výrobu biopaliv. Projekt ověřuje vhodné odrůdy, které by měly snížit negativní dopady jejich pěstování pro životní prostředí. Měli jsme možnost vidět pokusy založené k těmto účelům. Výzkum je zaměřen zejména na prvky jako jsou dusík, fosfor a draslík a jejich zásoby v půdě, význam organického hnojení, ale i na další souvislosti – edafon, změny klimatu atd. Více o výzkumném centru najdete na: <http://research.ncl.ac.uk/netg/index.php> →

Společné soužití zvířat ve volném výběhu na farmě pana Macleoda

Za ekologickým zemědělstvím...

➔ **Demonstrační farma Woodhead ze sítě LEAF**

O tom, že je možné propojit zemědělské hospodaření s péčí o životní prostředí jsme se mohli přesvědčit na příkladu farmy Woodhead pana **Hugha Broada**. Jde o jednu ze sítě ukázkových farem organizace LEAF (Linking Environment And Farming), která v Británii od roku 1991 sdružuje farmy, jež se aktivně podílejí na ochraně přírody ve svém okolí. Přes 200 ha orné půdy, travních porostů, lesíků a rybníčků se nachází v průměrné nadmořské výšce 50 m, asi 25 km jihovýchodně od Edinburghu. Motto farmy je: „**Produkovat bezpečné a zdravé potraviny tak, abychom současně chránili životní prostředí a získali důvěru a respekt našich zákazníků.**“

Rodina Hugha Broada hospodář v systému integrované produkce, která je založena zejména na péči o půdu. Pěstuje se zde pšenice ozimá – na mouku pro výrobu sušenek a ke krmení, řepka ozimá a ječmen jarní na slad pro blízkou palírnu, kde se vyrábí vyhlášená skotská whisky. Osevní postup odpovídá půdním typům a platí, že vý-

vé ploty a na orné půdě nechává ladem kouty polí, které se stejně traktorem obtížně obdělávají a vytváří tak místa, která slouží jako zdroj potravy i útočiště nejrůznějšímu hmyzu, ptákům a dalším živočichům. Farma je dílo tvořené udržitelným integrovaným způsobem, ve kterém je slučitelná optimální (a ne za každou cenu maximální) produkce se zdravým a rozmanitým životním prostředím. Více o LEAF a dalších demonstračních farmách na: <http://www.leafuk.org/leafuk/consumers.aspx>

Ekologická farma pana Donnieho Macleoda na Skotské vysočině

Na severu Skotska, asi 10 km na východ od přístavu Inverness, které je výchozím bodem pro návštěvu legendami opředeného jezera Loch Ness, nás ve vesničce Ardesier zaujalo hejno slepic spokojeně zobajících na trávníku společně s pasoucími se ovečkami a nápis „organic farm“. Oslovili jsme farmáře, který s jehnětem v náručí, následovaný border-kolii, zrovna procházel farmou. K našemu překvapení jsme se ocitli na farmě, která je největším dodavatelem biobedýnek na Skotské vysočině, a přestože šlo o neohlášenou návště-

Na farmě pana Macleoda jsou žáby vítanými hosty

jící rozdíl měly vidět oči bruselských úředníků z Evropské komise, kteří právě tvoří nová pravidla pro chov drůbeže v ekologickém zemědělství.

Farma pana Macloada je zaměřena zejména na produkci biozeleniny a každý týden po celý rok dodává šesti stům zákazníkům bedničku se svými bioprodukty nebo od blízkých dodavatelů ze Skotské vysočiny. Současně se zeleninou je ale možné si objednat ovoce, vajíčka, mléko, sýry, kuřecí maso, mouky, marmelády, jamy, chutney, tofu a další produkty; vše v biokvalitě. Bedýnky mají tři velikosti – pro velkou rodinu – standardní velikost a poloviční pro malou domácnost v cenovém rozmezí 10–20 liber. Objednávat je možné také prostřednictvím internetu a zájem je prý veliký. Mimo toho je farma zapojena do sítě WOOF (World Wide Opportunities on Organic Farms) a každoročně k nim přijede několik desítek dobrovolníků z celého světa, kteří si chtějí zkusit práci na ekofarmě na vlastní kůži.

Pomáhala mu tu už řada Čechů a jednou dokonce celá třída slovenských studentů, kterým půjčil jako dočasné přístřeší jeden ze svých fóliovníků (od té doby se mu říká „Little Slovakia“), když je při návštěvě Skotska zastihlo pověstné nepříznivé počasí. Donnie Macleod nás překvapil a potěšil pestrostí pěstovaných plodin – ve sklenících špenát, hořčice, saláty; na políčkách jahody, rybíz, josta, maliny a další keře, nejrůznější bylinky, ovocný sad. Tůňka za fóliovníky plná pulců, žáby jsou tu také vítanými hosty, podílejí se na biologické ochraně pěstovaných plodin.

Návštěva by se dala shrnout do jednoho slova – radost. A pokud se někdy zatouláte do těchto končin, nenechte si setkání s panem Macloadem ujít. (<http://www.macleodorganics.com/>)

Návštěvu Anglie zrealizovaly a článek pro Vás připravily

Alena Malíková a Karolína Dyrtrtová
Bioinstitut, o.p.s.

Chov prasat venku je v Británii narozdíl od ČR povolen

nos je barometrem stavu půdy. V této souvislosti pan Hugh Broad poznamenal: „Z hlediska selského rozumu integrovaná produkce znamená, že vždy ze všech stran zvažují nezbytnost každého zásahu, který se chystám udělat – ať už jde o použití hnojiv nebo pesticidů. Pole jsou pro mě individuální.“ Proto také využívá nejmodernější technologie tzv. precizního zemědělství a dodává do půdy hnojiva podle rozborů vzorků půdy a pouze tam, kde je to potřeba.

Farma Woodhead je bohatá na nejrůznější přírodní stanoviště jako jsou smíšené lesíky s keři, živými ploty, hrázkami a zídka-mi. Nachází se zde druhově bohaté travní porosty, potoky, rybníčky, mokřady. Pan Broad také vysazuje nové stromy, keře, ži-

vu, pan **Donnie Macload** nás ochotně po farmě provedl.

Nejprve jsme se dotázali na to, jak je možné, že ekologická farma pár set metrů od něj také chová slepice ve volném výběhu, ale jejich zdravotní stav ve srovnání se slepicemi pana Macloada je naprosto žalostný. „To je jednoduché,“ odpověděl. „Na vedlejší farmě mají přes dva tisíce slepic v jednom výběhu, je to velkoprodukce, která splňuje pouze evropské standardy. Naše farma je však certifikovaná podle přísnějších norem Soil Association, kde je možné chovat pouze hejno s maximálně 200 slepicemi, proto jsou naše slepice mnohem spokojenější a v lepším zdravotním stavu.“ Proběhlo nám hlavou, že by tento do očí bi-

Místa pro přírodu na vaší farmě

OLMOUC 2009

Druhé aktualizované vydání příručky Místa pro přírodu na vaší farmě

Bioinstitut ve spolupráci s odborníky, zabývajícími se ochranou přírody a krajiny vydává aktualizaci praktické příručky „Místa pro přírodu na vaší farmě“. Příručka poskytuje informace o různých přírodních biotopech v zemědělském podniku, o jejich potenciálním ohrožení a možnostech zachování těchto ekologicky cenných ploch, včetně aktualizace seznamu dostupných dotačních titulů. Příručka je aktuálně a podrobně **doplněna o téma krajinných prvků – jejich význam, ochranu, evidenci, finanční podporu** apod.

Pasáže týkající se dotačních titulů byly konzultovány s pracovníky Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky a Ministerstvem zemědělství České republiky.

Příručku ocení především ti, kteří by rádi zachovali či zvýšili stanovištní pestrost svých hospodářství a podpořili ohrožené druhy rostlin a živočichů, a případně by rádi na prováděná opatření získali některý z typů finančních dotací.

Objednávejte na adrese Bioinstitutu:
tel.: 585 631 182
nebo e-mail: info@bioinstitut.cz

Zpravodaj Ekozemědělci přírodě
připravil Bioinstitut, o.p.s. Olomouc
Vaše názory a připomínky na:
marketa.sablíkova@bioinstitut.cz
nebo tel.: 585 631 178

Krajina jižních Čech – archiv Bio

Bioinstitut o.p.s. zve ekologické zemědělce a všechny ostatní zájemce o šetrné hospodaření na seminář

Pěstování léčivých rostlin v systému ekologického hospodaření

17. června 2010 od 9.30
Sluneční brána, Čejkovice

Přednášející a témata:

Tomáš Mitáček – Představení nové příručky Bioinstitutu, Pěstování léčivých rostlin v systému ekologického zemědělství

Iva Zdražilová, ABCERT – Pěstování léčivých rostlin v EZ podle zákona č. 242/2000 Sb. a Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a Nařízení Komise č. 889/2008

Marek Štěrba, ekologický zemědělec – Pěstování a další zpracování léčivých rostlin na ekologické farmě v Deblíně

Další informace na www.bioinstitut.cz nebo tel: 585 631 182

Bioinstitut, o.p.s. Vás srdečně
zve na seminář

Krajinné prvky jejich význam, registrace, zakládání a péče

KDE: Farma HUCUL, Janova Hora,
Vítkovice v Krkonoších
KDY: 25. června 2010

Program

9,00 Zahájení

- **Krajinné prvky a významné krajinné prvky v souvislostech**
Martin Mistr, MZe, Praha
- **Registrace krajinných prvků na AZV Semily**
Karel Stránský, AZV, Semily
- **Zkušenosti s registrací krajinných prvků na AZV Kladno**
Věra Libichová, AZV, Kladno
- **Krajinné prvky pohledem kontroly SZIF**
zástupce SZIF
- **Krajinné prvky Krkonošského národního parku**
Klára Pohlodková, Správa KRNP, Vrchlabí
- **Význam krajinných prvků**
Radim Jarošek, AOPK Ostrava
- **Péče o krajinné prvky, zakládání krajinných prvků v rámci PPK, POPFK**
Stanislava Čížková, Stanislav Mudra, Bioinstitut o.p.s. Olomouc
- **Krajinné prvky na farmě HUCUL, teoreticky**
Inka a Ivan Karbusičtí, Farma HUCUL
- **Krajinné prvky na farmě HUCUL, prakticky (exkurze na farmě)**
Lubomír Jiříš, Čmelák – společnost přátel přírody, Liberec

16,00 Předpokládaný konec semináře

Informace a přihlášky: info@bioinstitut.cz, tel.: 585 631 182 do 15.6.2010
Oběd během semináře zajištěn

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska, a Norska
v rámci Finančního mechanismu EHP
a Norského finančního mechanismu prostřednictvím
Nadace rozvoje občanské společnosti.
Seminář je pořádán za finanční podpory SFŽP a MŽP.

